

بررسی جایگاه اخلاق پزشکی و حرفه ای در ارایه‌ی خدمات بالینی طب ایرانی

حسین رضایی زاده*، طبیبه طاهری پناه

دانشکده طب سنتی دانشگاه علوم پزشکی تهران

مکتب طب سنتی ایران، دانشی آمیخته با هنر و فراست و ذخیره‌ای برخاسته و برگرفته از دانش و حکمت خسروانی سرزمین و بازه تمدنی ایران است که در حکمت یونانی، چینی و هندی آمیخته و با محک تجربه در طول سالیان حیات انسان آزموده شده است. این مکتب در دوران زرین شکوفایی تمدن اسلامی، بر پایه خردورزی و با جدا ساختن سره از ناسره گسترش یافت و به نظر میرسد اکنون نیز توانایی حل برخی از معضلات علمی را در عرصه بهداشت، پیشگیری، تشخیص و درمان دارا است. در این مکتب توجه به جایگاه نفس و جسم و جان انسان سالم و بیمار و الزام رعایت برخی ملاحظات و شرایط اخلاقی برای پزشک از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. شاید کاملترین و کوتاه ترین منشور اخلاقی در رابطه پزشک و بیمار، اخلاق در پژوهش و درمان را سید اسماعیل جرجانی ثبت کرده باشد: « طبیب که به نزدیک بیمار آید، پس از آنکه شرطهای امانت دینی و شفقت مردمی به جای آورده باشد و چشم و گوش و دست و زبان از همه ناپسندی‌ها نگاه داشته باشد؛ نخست باید نوع بیماری و حقیقت آن بداند (اشاره به اصول تشخیص و درمان)؛ و اندر همه بیماری‌ها، دلخوشی بیمار باید جست و با مراد ایشان باید ساخت و تدبیر قوت ببايد کرد، به هر وجه ممکن گردد! و از غم و دل‌ناخوشی دور باید داشت و بعضی را به بشارت‌ها و امیدها و بعضی به زر و جواهر و غیر آن و بعضی را به حضور دوست و مونس، دلخوش باید کرد تا شاد شود...». پزشک را به کسب تجربه بسیار زیاد توصیه کرده و او را از خطرپذیری در درمان اشخاص خاص یا معروف و مشهور پرهیز داده اند. به کار و تجربه بیمارستان و معالجه بیماران بسیار برای کشف نشانه‌های نادر و علت‌های ناشناخته و مهارت در تشخیص و تجربه کردن نوشته‌های کتابهای پزشکی توصیه جدی شده است. از طرفی در خصوص ارتباط با بیماران و رعایت اصول اخلاقی اجتماعی، خوشرویی و دلگرمی و امید دادن به بیماران توصیه‌های متعددی وجود دارد. به نظر میرسد چه از منظر شرعی به دلیل ضامن دانستن پزشک و چه رعایت موازین اجتماعی، پزشک موظف به رعایت اصول اخلاقی بوده و در قالب همین اصول مکلف است دایما دانش خود را ارتقا داده و در حال بازآموزی علمی باشد. همچنین با تحقیق و مطالعه سایر پیشرفتهای علمی، دانش خود را تکمیل نماید. از همین منظر، احیا و ارتقای طب ایرانی در شرایط فعلی نیز مستلزم رعایت همین اصول و موازین اخلاقی است و باید با برقراری مفاهیم علمی و رفع موانع ناشی از سوءبرداشت یا اختلافات سلیقه‌ای تمامی پژوهشها و خدمات بالینی طب سنتی را در چارچوبهای شناخته شده اخلاق پزشکی به انجام رساند.

واژگان کلیدی: خدمات بالینی، معالجه بیمار، طب سنتی، اصول اخلاقی

* Email: hosseinrezaeizade@gmail.com